

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 7 - Number: 24 p. 121-130, Summer 2023

Okullara Yönelik İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Değerlendirilmesi*

Evaluation of Occupational Health and Safety Practices for Schools

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1304344>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
27.05.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
22.06.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2023

Asya Studies

Öz

İSGK kapsamında MEB ülkemizin en büyük iş vereni ve en büyük işyeridir. Bu amaçla MEB'in sorumluluk ve yükümlülükleri de artmaktadır. 2014/16'daki ilk İSG genelgesinden sonra Millî Eğitim Bakanlığı çok sayıda genelge ve makale yayımlayarak merkez ve taşra teşkilatının birlik içinde çalışmasını sağlamaya çalıştı. İSGB'yi 81 ilde kurarak başarılı bir koordinasyon ve kurumsal yapıya kavuşmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu dernek ve teşkilatının İSGB merkez tarafından düzenlendiği görülmektedir. Kamunun İSG uzmanı istihdamı yükümlülüğü 31 Aralık 2023 tarihine ertelenirken, MEB İSG uzmanı alımına başlayarak okul ve kurumların İSG önlemleri alabilmesi için ihtiyaç duyduğu burslar için MEBBİS İSG modülünü açtı. Şüphesiz bu karar, MEB'in iş sağlığı ve güvenliğine olan inancını ve çalışanlarına gösterdiği özeni gösteren önemli bir adımdır.

Bu çalışmada, bölgesel yatılı okullardaki (YBO'lar) iş sağlığı ve güvenliği (İSG) çalışmalarını yasa ve yönetmelikler çerçevesinde gözlemleyerek risk değerlendirmesi yapılması amaçlanmıştır. Bu süreçte riskler önem sırasına göre sınıflandırılmış ve buna göre aksiyonlar alınmıştır. Bu noktada okul içinde ve dışında çalışmanın öğrencilere ve personele zarar verebileceği çeşitli riskler yorumlanmış ve gerekli önlemler alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tehlike, Risk Değerlendirme, Risk Analizi, İş Sağlığı ve Güvenliği, Yatılı Okullar, Acil Durum Eylem Planı

Abstract

Within the scope of İSGK, the Ministry of National Education is the largest employer and the largest workplace in our country. For this purpose, the responsibilities and obligations of the MEB are also increasing. After the first OHS circular in 2014/16, the Ministry of National Education published many circulars and articles, trying to ensure that the central and provincial organizations work in unity. By establishing İSGB in 81 provinces, it achieved a successful coordination and institutional structure. It is seen that this association and organization of the Ministry of National Education is organized by the İSGB center. While the obligation of the public to employ OHS specialists was postponed to 31 December 2023, the Ministry of National Education started the recruitment of OHS specialists and opened the MEBBIS OHS module for the scholarships needed by schools and institutions to take OHS measures. Undoubtedly, this decision is an important step that demonstrates the MoNE's belief in occupational health and safety and its care for its employees.

In this study, it is aimed to make a risk assessment by observing the occupational health and safety (OHS) activities in regional boarding schools (YBOs) within the framework of laws and regulations. In this process, risks were classified in order of importance and actions were taken accordingly. At this point, various risks that working inside and outside the school can harm students and staff have been interpreted and necessary precautions have been taken.

Keywords: Hazard, Risk Assessment, Risk Analysis, Occupational Health and Safety, Boarding Schools, Emergency Action Plan

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Gökdemir, M. H., Büyük, M., Kaçira, M. & Akbaba, Ş. (2023). Okullara Yönelik İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(24), 121-130.

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihâl.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliği (İSG), iş yeri ile ilgili çeşitli nedenlerle çalışanın sağlığına zarar verebilecek durumları önlemek için yapılan çalışmalardır. İş sağlığı, sanayinin büyümesi ve sanayileşmenin artması nedeniyle gerekli bir araştırma alanı hâline gelmiştir. İSG kavramı Avrupa Birliği'nde (AB) 1980'li yıllardan beri tartışılmakta ve Türkiye'de cumhuriyet döneminden bu yana önemli kabul edilmektedir. Türkiye'de 22 Haziran 1945 tarihinde Çalışma Bakanlığına bağlı olarak İş Sağlığı Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Tok Pınar, 2017).

26 Mart 1969 tarihinde Bakanlar Kurulunun 6/11568 sayılı kararı ile İş Sağlığı Genel Müdürlüğü bünyesinde İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi kurulması kararlaştırıldı. O tarihten bu yana Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği araştırmaları yapılmaktadır (Tokpınar, 2019: 70). Kanun, iş yerinde işçi sağlığı ve güvenliğini iyileştirmeyi ve işçilerin çalışma ortamlarındaki tehlikelerden korunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Kanunda, çalışma alanındaki risklerin belirlenmesi, risk analizi yapılması ve uygun önleyici tedbirlerin alınması gerektiğini belirtmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği araştırmalarının amacı; çalışan güvenliğinin, üretim güvenliğinin ve işletme güvenliğinin sağlanmasıdır. Çalışan güvenliğini sağlamanın amacı, çalışanları iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korumak, beden ve ruh sağlığını sağlamaktır. Üretim güvenliğinin sağlanması verimliliği arttırabilir ve dolayısıyla ekonomik faydalar sağlayabilir. Aynı şekilde çalışma güvenliğinin sağlanması da diğer iki faktör kadar önemlidir. İş yerinde alınan önlemler işi tehlikeye atabilecek her türlü durumu ortadan kaldırarak iş kazalarının önüne geçebilir. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği çok yönlü araştırmalar gerektirmektedir. Çalışma alanı tüm iş kollarını kapsamaktadır (Yüksel, 1998).

Bu araştırmanın amacı okullara yönelik iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını değerlendirmektir. Araştırma okullarda yürütülen iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının ortaya konulması ve paydaşlara fikir beya etmesi açısından önemli görülmektedir. Araştırmanın verileri alanyazın taraması yapılarak derlenmiştir.

OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Okulların hem çalışanları hem de öğrencileri için sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamına sahip olması gerekir. Bu durum insanları yangın, vandalizm, yaralanma ve hastalık gibi potansiyel tehlikelerden koruyarak sağlanabilir. Okulda İSG yönetimi, okulun her alanında çalışanların sosyal ve ekonomik refahını korur. Öğretmenler çoğu zaman okuldadır, bu nedenle okuldaki kalite yönetim sisteminde İSG yönetimi çok önemli olarak görülmelidir. İyi okullar, çalışanlarını bilimsel olarak tanımlayarak ve uygun güvenlik önlemleri alarak çeşitli risk ve tehlikelerden koruyabilir. Öte yandan İSG ile endüstriyel güvenlik yönetim sistemi, okul yönetim stratejisine göre sistematik ve sürekli iyileştirme şeklinde ele alınmalıdır. Ancak, okul yönetimlerine bu konulara genellikle ek maliyetler yüklendiği için sağlanması güçleşmektedir. Başarılı bir iş güvenliği yönetim sistemi, okulun ilgili taraflara olan bağlılığını yalnızca yasal gereklilikleri karşılayarak değil, aynı zamanda olumlu bir organizasyonel iklim, itibar ve iş yeri başarısı ile de arttıracaktır. Ayrıca herhangi bir olumsuz durumda maddi ve manevi zararı en aza indirir (Karadeniz Aydın, 2020: 6).

Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı meslek yüksekokulları çerçevesinde örgün ve yaygın eğitim veren 164 meslek bölümü vardır. Meslek liselerinde iş sağlığı ve güvenliği riskleri artmakta ve her mesleğin kendine göre riskleri bulunmaktadır. Bu durum sadece bu kurumlarda görev yapan öğretmenleri değil, öğrencileri de ilgilendirmektedir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı meslek liselerinde uygun bir güvenlik kültürünün oluşturulması, okul çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliğine katkı sağladığı gibi öğrencilerin olumlu bir iş güvenliği kültürü geliştirmelerini de sağlar (Karadeniz Aydın, 2020: 6-7).

Okul Güvenliği

Okullar; öğretmenlerin, öğrencilerin, okul yöneticilerinin, hizmetlilerin, velilerin ve paydaşların fiilen bir araya geldiği yerlerdir. Paydaşlar okuldayken kendilerini fiziksel ve zihinsel olarak güvende ve sağlıklı bir ortamda hissetmek isterler.

Okuldaki herkes, özellikle okul içindeki ve dışındaki öğrenciler risk altındadır. Bu riskleri en aza indirmek için başta okul yöneticileri olmak üzere okuldaki herkesin sorumluluğu vardır. Kazalar ve ortaya çıkan durumlar öğrencilerin zihinlerinde ve bedenlerinde kalıcı izler bırakır. Bir kaza sonucu veya bir kazaya tanık olunması sonucunda öğrenciler başka bir kazadan korkabilir ve okula olan güvenleri azalabilir. Gerekli önlemler alınırsa olumsuz durum olasılığı en aza indirilecek ve güvenli bir okul ortamı sağlanacaktır (Türüdü, 2019: 27).

Batı ülkelerinde okul güvenliği konusunda çok fazla araştırma vardır (Addington, 2009: 1426-1446). Ülkemizde bu alandaki araştırmaların 2000'li yıllardan sonra ilgi uyandırdığı söylenebilir (Çankaya, 2009: 97-103).

Okul güvenliğini yordayabilecek bazı faktörler; bireysel faktörler, kurumsal faktörler ve sosyal faktörler olarak kabul edilmektedir. 1999'da Welsh, Greene ve Jenkins, Philadelphia liselerinde bu faktörlerin çocuk istismarı, okul güvenliği ve kötülük yapma üzerindeki etkisini incelemek için bir araştırma yapmıştır. Okul güvenliğinin üç teorisi vardır. Bunlar: kontrol teorisi, okul iklimi teorisi ve sosyal düzensizlik teorisidir (Türüdü, 2019: 27).

Kontrol teorisine göre okul güvenliği üzerindeki olumsuz etkinin ana nedeni sosyokültürel altyapıdaki zayıf hâlka olarak görülmektedir. Alt sosyokültürel yapılarda toplumsal değerlerin çocuklara tam olarak aktarılmaması sorunludur. Araştırmacılar, bulgularına dayanarak güvenli bir okula geleneksel hedeflere bağlılık, başkalarının haklarına bağlılık, topluma katılım ve sosyal normlara inanç sağlayarak ulaşılabileceğine inanmaktadır. Geleneksel değerler, güvenlik normlarına bağlı kalmak için kuralları ve kişisel tercihleri desteklemiyorsa tamamen güvenli bir okul ortamı oluşturulamaz (Türüdü, 2019: 28).

İkinci teori olan okul iklimi teorisi, bir okulun sağlıklı ikliminin okul güvenliği ile pozitif olarak ilişkili olduğunu savunur. Okul iklimi kötüyse okul güvenliği hakkında konuşmak daha da zordur. Okul kazaları veya bazı gönüllü, istem dışı olaylar sonucu meydana gelen can kayıplarının zaman zaman medyaya yansdığı görülmektedir.

Aras, Günay, Özcan ve Orcin (2007: 186) İzmir ilinde lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir çalışmada, ergenlik döneminde yaygın olan riskli davranışların biyolojik ve genetik faktörlerin etkileşimi ile şekillendiğini ortaya koymuştur. Ergen kişilik özellikleri ve çevresel faktörler, akademik başarısı düşük öğrencilerin güvensiz davranışlara daha yatkın olduğunu belirlemiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla güvensiz davranışlara sahip olduklarını belirtmekte fayda vardır. Erkal ve Yertutan (2012: 1-7) çalışmalarında benzer bulgulara ulaşmışlar ve erkeklerin kaza ve güvensiz davranışlara kızlara göre daha yatkın olduklarını belirlemişlerdir. Aynı çalışmada kaza geçirenlerin %14'ünün kaza sonrasında herhangi bir önlem almadığı, %59,5'inin ise sadece dikkatli olması gerektiği söylenip uyarıldığı, başka bir önlem alınmadığı belirlenmiştir. Eraslan ve Aycan'ın (2008: 8) ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, yaralanan öğrencilerin büyük çoğunluğunun erkek olduğu, en çok kazanın salı günleri meydana geldiği ve en çok kazaların da kaza sonucu düz zemine düşme sonucu meydana geldiği belirlendi.

Tüzün, Sözen, Dokgöz ve Fincancı (1997: 67-70), ergenlik döneminde ve adli vakalar bağlamında olası oluşumları muayene yoluyla değerlendirmeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, İstanbul Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Anabilim Dalı'nda 1994-1996 yılları arasında gerçekleştirilen 11-20 yaş grubundaki 564 olgunun otopsi yapılmıştır. Kaza sonucu ölümler, doğal olmayan şekilde ölen insanlar için en yüksek ölüm nedeni olarak belirlenmiş, bunu da cinayetler izlemiştir.

Temel eğitim, çocukluk dönemine denk gelen 6-14 yaş aralığındadır ve birçok risk faktörünü beraberinde getirir. Bu risk faktörlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Çocukluk, insanların en aktif olduğu dönemdir. Hareket eden ve koşan çocuklar daha yüksek kaza riski altındadır.
- Çocuklar, riskli davranışları olası sonuçlarıyla ilişkilendiremeyebilir.
- Çocuklukta dikkat dağınıklığı görülebilir. Sonuç olarak, tehlikeli bir durumun farkında olmayan bir çocuk için kaza riski artar.
- Çocuklar vücut ağırlıklarına göre daha geniş bir vücut alanına sahip oldukları için çarpma sonucu yaralanabilirler.
- Vücut oranı doğumda oldukça yüksek olmasına rağmen yaşla birlikte azalır. Büyük bir kafa-vücut oranı kafa travması riskini artırır.
- Çocukların büyüme bölgeleri travmaya karşı hassastır.

Ortaöğretim kurumları için yaş aralığı 14-18'dir. Muhtemelen ergenliğe tekabül eden bu dönemde, psikolojik ve fizyolojik nedenlerle meydana gelen değişikliklerden kaynaklanan güvensiz davranışlar ve dolayısıyla kaza riski daha yüksektir. Bu nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Ergenlerin duygusal patlamaları ve hevesli olma eğilimleri nedeniyle aşırı güvensiz davranışlar ortaya çıkabilir.

- Ergenler, yaşadıkları sosyal çevrede özerklik ve sorumluluk arasında bocalayabilirler ve bu da onların saldırganlaşmasına neden olabilir. Bu, yaralanmaya ve hatta ölüme neden olabilecek kazalara neden olabilir.

- Ergenlik döneminde vücut hızlı bir gelişim gösterir. Bu, erken aşamalarda orantısız vücut boyutuna yol açabilir. Gençler duruma uyum sağladıkça sakar ve dengesiz hâle gelirler. Bu, kaza riskini artırır.

- Ergenliğin en önemli duygularından biri "İyi olacağım" duygusudur. Fiziksel ve zihinsel durumdaki değişiklikler nedeniyle gençler kendilerini çok güçlü hissedebilir ve kendilerini çevreye kanıtlamak için güvensiz davranışlar sergileyebilirler. Güvenli olmayan davranış ve kazalar arasındaki ilişkiyi belirlemek zor olabilir.

- Bazı durumlarda, gençlerin güvensiz davranışları da rızaya dayalı olabilir. Ergenler kendini cezalandırma, olumsuz duygularla baş edememe, toplumsal saygı gibi nedenlerle kendine zarar verme, intihar, madde bağımlılığı gibi davranışlar sergileyebilir.

- Ergenlik döneminde cinsel dürtülerin gelişmesi ve bu duyuların hızla artması, erken yaşta cinsel yakınlığa yol açarak gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara yol açabilir.

- Ergenlerin isyan ve otoriteye itaatsizlik duyguları, öğrencilerin okul davranışından kaçınmasına neden olabilir. Ergenler okuldan kaçma sırasında ve sonrasında birçok riskle karşı karşıya kalabilirler.

Okullardaki kazaların büyük bir kısmı güvenli olmayan uygulamalardan kaynaklanırken, okullardaki zayıf iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları da kaza ve yaralanma riskini artırmaktadır.

Okul güvenliğine farklı bir bakış açısıyla bakılabilir. Eğitim, öğrenme açısından güvenlidir, okulun asayiş, disiplin ve düzen açısından, fiziksel açıdan bakıldığında, fiziksel sağlık açısından okuldaki kaza riskleri en aza indirilmiştir. Okul ortamının ve tüketilen gıdaların hijyen prosedürlerine uygun olması ve ruh sağlığı açısından öğrencilerin ve öğretmenlerin ve personelin kendilerini güvende ve özgür hissetmeleri, stres altında olmaması önemlidir. Okul güvenliği, her şeyi kapsayan bir güvenlik politikası gerektirir (Türüdü, 2019: 31).

Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları

Güvenlik, fizyolojik ihtiyaçlarla birlikte Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan bir ihtiyaçtır. Güvenlik, insanların hayatlarından ve işlerinden memnun olabilmeleri için bir gerekliliktir ve üretkenliği ve başarıyı etkileyebilir (Turhan ve Turan, 2012: 124). Güvenlik, insanları fiziksel olduğu kadar psikolojik olarak da etkileyen, eğitimden ve öğrencilerin öğrenme motivasyonlarından bahsederken göz ardı edilemeyecek temel bir ihtiyaçtır (Işık, 2004: 1-10).

Genel olarak okul güvenliği konularını iki kategoriye ayırabiliriz: bunlar okul içi ve okul dışıdır. Okuldan bahsederken yurtlar ve bahçeler, pansiyonlar, spor salonları ve diğer tüm ek yurtlar kastedilirken okul dışı ortam okul ve eklerinin sınırlarının ötesindedir. Okul yöneticileri, okul içi ve okul dışı ortamın güvenlik risk analizini yapmalı ve riski en aza indiren bir güvenlik politikası geliştirmelidir (Türüdü, 2019: 31).

Okul dışı ortam genellikle okul yönetiminin ve öğretmenlerin kontrol ve disiplininin ötesinde bir ortamdır ve dış paydaşlarla çalışarak güvenliği sağlamaya çalışacaktır. Okul dışı ortam, öğrencilerin sağlık ve güvenliğini tehdit edebilecek birçok faktörü barındırmaktadır. Trafik güvenliği, asayiş, sağlığı tehdit eden faktörler, psikolojik ve ahlaki gelişimi olumsuz etkileyen faktörler, kaza riski oluşturan faktörler buna dâhildir.

Okul çevresinde okula gelen ziyaretçilerin kullandığı güzergâh üzerinde gerekli yerlerde yaya geçitleri ve trafik işaretleri, levhaları olup olmadığı ve kaldırımların uygun olup olmadığı belirlenmeli ve yerel gereklilikler yapılmalıdır. İdare ve polis gerekli düzenlemeleri yapar, gerekli düzenlemeleri yapar.

Okullarda, özellikle orta öğretim kurumlarının çevresinde şantaj, gasp, saldırı veya öğrencilere uyuşturucu, tütün ve alkol satışı gibi şiddet olayları meydana gelebilir. Ayrıca bazı terör grupları, özellikle Anadolu'nun doğu ve güneydoğu bölgelerinde öğrencileri kendilerine çekmek ve sabotaj amacıyla kullanmak için propaganda yapmakta ve öğrencileri kendi saflarına çekmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu tür durumların yaşanmaması için öğrencilere bu tür durumlarla ilgili eğitimler verilmeli ve bu tür durumlar tespit edilirse derhâl ilgili polis birimine haber verilmelidir (Türüdü, 2019: 32).

Okul çevresinde öğrencilerin, öğretmenlerin veya velilerin hayatını tehdit eden durumlar olabilir. Okulun çevresinde çukur, uçurum, kablo kopması gibi hayati tehlike oluşturan durumlar tespit ettiğiniz takdirde, derhâl belediyeye, elektrik şirketine veya ilgili kurumlara haber vermeli ve bu tür hayati tehlike oluşturan durumları derhâl bildirmelisiniz. Öğrenci ve öğretmen güvenliği ortadan kaldırılmamalıdır (Türüdü, 2019: 33).

Okul dışı ortam, okulun idari yetki alanı içinde olmasa da, okulun öğrencileri, öğretim üyeleri ve personeli ile ilgilidir. Okul dışında karşılaşılan güvenlik sorunları doğrudan okula yansır. Bu nedenle tüm

paydaşlarla birlikte çalışarak okul dışı güvenliğin sağlanmasına yönelik girişimlerde bulunulmalıdır (Türüdü, 2019:33).

Okul güvenliği için birçok risk vardır. Bu riskler; hijyen, stres ve şiddet, kaza riski, afet güvenliği ile ilgili fiziksel ve ruhsal zarara yol açabilecek durumlardır (Türüdü, 2019: 33).

Tuvalet, koridor ve sınıfların günlük temizliği düzenli olarak kontrol edilmelidir. Öğrencilerin fiziksel sağlığı iyi bir eğitim için en temel ihtiyaçlardan biri olduğundan, bu kapalı ortamların günlük olarak temiz olması gerekir. Okullar sadece çevreyi temiz tutmaya değil, kantinleri ve tuvaletleri de temiz tutmaya odaklanmalıdır. Bu alanlarda herhangi bir hijyen sorunu varsa, bunlar düzeltilmelidir. Öğrencilere sağlık ve hijyen konusunda da eğitim verilmelidir (Türüdü, 2019: 33).

Okul kazası riski taşıyan fiziksel ortamın risk analizi yapılmalı ve mümkün olan en kısa sürede güvenli hâle getirilmelidir. Ayrıca nöbetçi öğretmenlerin teneffüslerde işyerinde bulunmaları sağlanmalıdır. Ayrıca kazalar rapor edilmeli ve tekrarlanmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır (Türüdü, 2019: 33).

Öğretmenlerin ve yöneticilerin stres ve şiddetten kaçınması, öğretmenlerin ve öğrencilerin güvenlik ve ruh sağlığına katkıda bulunacak ve olumlu bir okul iklimi besleyecektir. Ayrıca öğrenciler arasında akran zorbalığı tespit edilirse rehberlik servisleri ile işbirliği yapılarak bu öğrencilerin rehabilite edilmeye çalışılması gerekir (Türüdü, 2019:33).

Okulların afet güvenliği için güvenlik politikalarına ve planlarına sahip olması gerekir. Uzmanlar tarafından yönetilen sivil savunma ekipleri oluşturulmalı ve öğrenciler, öğretmenler ve veliler farklı acil durumlara nasıl müdahale edileceği konusunda eğitilmelidir. Yangın ve deprem tatbikatları, afet durumunda yapılacaklar eylem planı ile birlikte belirli zamanlarda yapılmalıdır (Türüdü, 2019: 33).

• İşyeri Tehlikeleri Sınıfı İş Sağlığı ve Güvenliği Bülteni (2012: Ek 1 85-31, 85-32) çıraklık okulları (mesleki eğitim merkezleri) ile Anadolu mesleki ve teknik liselerinin "tehlikeli" sınıflar, diğer "düşük riskli" olarak sınıflandırılır. Bu kapsamda Anadolu Mesleki Teknik Liseleri ve Mesleki Eğitim Merkezlerinde iş güvenliği uygulamaları daha da önem kazanmaktadır. Ayrıca, birden fazla okul kazası veya daha az tehlikeli sınıflardaki kavgalardan kaynaklanan kayıplar üzücü haberlerdir ve medyaya yansımıştır. Bitlis'in Ahlat ilçesinde meydana gelen yangın tatbikatı sırasında hayatını kaybeden 17 yaşındaki Onur Akgün, okul kazalarında hayatını kaybeden öğrencilerden bazılarıdır (Gümüş, 2016: 16).

• Yazma, (2019:33) "Okul güvenliği" ile ilgili bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlara dayanarak:

- Okul güvenliğinin sağlanması için okul ve çevresinin risk analizi yapılmalı ve risk grubundaki okulların sürecin dikkatine sunulması için adımlar atılmalıdır.
- Okul paydaşlarının okul güvenliğindeki rolleri ve sorumlulukları tanımlanmalı ve çerçevelenmeli ve paydaşlar bu konuda bilinçlenmeleri için eğitilmelidir.
- Okul servis şoförlerine eğitim verilmeli ve güvenlik sertifikası olmayan şoförler çalıştırılmamalıdır.

- İl ve ilçe okul güvenlik uzmanları istihdam edilmelidir.
- Okulun hizmet alımı yoluyla güvenlik ve sağlık personeli tahsis edilmeli ve okul optimum büyüklükte olmalıdır.

- Okul giriş ve çıkışları trafik polisi ile donatılmalıdır.
- Okul ortamının güvenliği için güvenlik güçleri desteği sağlanmalı ve kurumlar arası işbirliği geliştirilmelidir.

- Okul içinde ve çevresinde aydınlatma olmalı ve jeneratör kesintileri sağlanmalıdır.
- Yeni okul yurtların teslimi de okul müdürü ile görüşülmelidir.
- Okullar, engellilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ve varsa sorunları ortadan kaldıracak şekilde tasarlanmalıdır.

- Okulun model proje tasarımı bölgenin, okulun ve öğrencilerin özelliklerini dikkate almalı, yurtlar planlanırken öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımını sağlamaya özen gösterilmelidir.

- Okulda olası kazaları önlemek için yapılması gereken onarımlar için ödenek ayrılmalıdır.
- Okul bahçeleri ve oyun alanları güvenlik düşünülerek tasarlanmalıdır.
- Türkiye'de çok sayıda deprem var ve yurtlar çok katlı olarak tasarlanmamalı. Yurtlardaki mobilyalar yere sağlam bir şekilde sabitlenmelidir.

- Okullarda temiz içme suyu bulunmalı, su depoları temizlenmeli ve dezenfekte edilmelidir. Okullar mümkün olduğunca yiyecek ve içecek sağlayabilmelidir.

- Öğrenci disiplini gözden geçirilmeli ve uyuşturucu kullanımına yönelik yaptırımlar uygulanmalıdır.

- Ekstra desteğe ihtiyaç duyan öğretmenler, sınıflarında kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak için bunu almalıdır.

- Öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeleri için okulda sosyal ve fiziksel aktivitelere katılmaları gerekmektedir.
- Boş vardiyalarda güvenlik sorunları yaşanabilir, bu nedenle bu sorunların yaşanmaması için önlem alınmalıdır.
- Uygunsuz kullanımların önlenmesine yardımcı olmak için öğrenciler ve velileri cep telefonları ile ilgili eğitim çalışmalarına dahil edilmelidir.

ÇALIŞANLARIN (OKUL/KURUM) İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİ

İş verenler, çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almasını sağlamalıdır. Bu eğitimler iş başında, iş yeri ve iş değişikliği, iş ekipmanlarının değişmesi ve teknolojik gelişmelere uğraması durumunda yapılır. Bu nedenle eğitimler düzenli olarak tekrarlanmalıdır (Dere, 2021: 5).

Okullarda eğitim, MEB tarafından görevlendirilen, iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgili ve donanımlı kişiler tarafından verilmektedir. Okulların İSG raporu Eylül'den aralık'a kadar hazırlanır. Bu doğrultuda eğitime başlanır (O'Larry, 2019). Alınan iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin ücretleri okul personeline yansıtılmayacaktır. Gerekirse ortaya çıkan risklere göre yeniden eğitilir (Tokpınar, 2017: 72).

15 Mayıs 2013 tarih ve 28648 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Çalışan İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Usul ve Esasları"na uygun olarak tehlikeli işlerde çalışan tüm çalışanlar için 2 yılda bir 12 saat MEB veya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı düzenlemektedir. Acil durum eylem planında yer alan ekiplere tehlike ve acil durumlarda nasıl hareket edecekleri, ne yapacakları ve hangi eğitimleri yapacakları konusunda eğitim verilmelidir. Bu nedenle İSG'nin çalışmalarının etkili olması sağlanmaktadır (Dere, 2021: 5).

İş Verenin Sorumlulukları

Okullarda iş verenler ve iş sağlığı ve güvenliği araştırmalarının yapılmasından sorumlu olanlar okul müdürleri ve idarecileridir. Okul müdürleri ve yöneticileri, yasal düzenlemeler çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun olarak öngörülen önleyici faaliyetleri yürütmekle yükümlüdür. Diğer okul personeli (hademeler ve öğretmenler) önlem almalı ve uygulamalıdır (Tokpınar, 2017).

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hem çalışanlar hem de iş verenler için iş yeri güvenliğini sağlamayı ve mevcut koşulları iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Her bir tarafın ne yapması gerektiğini, üzerinde yetkiye sahip olduğunu, hak ve sorumlulukları düzenler ve iş yerinde sağlık ve güvenliği korur (Dere, 2021:6).

İş veren, iş yerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin belirlenmesinden ve uygulanmasının izlenmesinden sorumlu kişidir. İşverenler, alınan önlemlerin takip edilip edilmediğini izler ve kontrol eder ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar. Bu işlem iş verenin sorumluluğundadır (Dere, 2021:6).

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili faaliyetlerin yürütülmesinden okul müdürleri ve okul yöneticileri sorumlu olduğundan, İl Millî Eğitim Bürosu (İl MEM) yetkili personeli düzenli olarak risk analizi yapmakta, okulun acil eylem planını incelemekte, değerlendirme yapmakta ve daha sonra teslim etmektedir. Okul yönetimine okul bölgesi vatandaşları eğitimleri için ihtiyaç duydukları bilgileri sağlar. Bakım, kontrol ve muayene hazır olup dakikalar içerisinde dosyaya eklenir. Okul İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu (OSGK) oluşturulmalı ve en az üç ayda bir toplanmalıdır (Dere, 2021: 6).

Periyodik Kontroller

Periyodik kontrol, işin yapılmasında kullanılan her türlü makine, alet, tesis ve cihazların, ilgili yönetmeliklerde belirtilen aralıklarla doğru yöntemler kullanılarak muayene ve test edilmesini ifade eder. Bu kontrolün amacı okulun güvenliğini sağlamak ve olası aksaklıkları en hızlı ve eksiksiz şekilde ortadan kaldırmaktır. İyi ve detaylı sonuçlar elde etmek ve olası kazaları önlemek için bu rutin denetimler yapılmalıdır (Dere, 2021:7).

Bacalar, havalandırma, klima üniteleri, yangın söndürücüler, asansörler, elektrik sistemleri, okul kalorifer kazanları gibi birçok alanda belirlenen kuruluşlar tarafından düzenli olarak kontrol ve bakım yapılmalıdır. Periyodik bakım yapmaya yetkili kişiler Yönetmeliğin 13'üncü maddesinde yer almaktadır (Yazıcı, 2018). Kontrol ve bakım, yönetmeliklerle belirlenen çerçevede yapılmalıdır.

Ortam Ölçümleri

Çevresel ölçümlerin amacı, insanları çevrelerinin etkilerinden korumaktır. Yöneticiler okuldaki aydınlıkta, oksijen konsantrasyonu ve toz gibi şeyleri ölçmelidir. Ayrıca termal konfor, gürültü seviyeleri ve kişisel maruziyet ölçülmelidir. İş yerlerimizdeki çalışma ortamını ve çalışanları ölçmeye ve analiz etmeye yetkili tek resmî kurum İş Sağlığı ve Güvenliği Kurumudur (İSGÜM) (Dere, 2021: 7). Olumsuz bir olay olduğunda, değişen bir şey olup olmadığını görmek için tekrar ölçümler yapılmalıdır (Tokpınar, 2017).

Sağlık Gözetimi

İş verenler, işçinin talebi üzerine, iş kazası, meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle işçilerin işten çıkarılma hâllerinde, tehlike sınıfı ve çalışan ve iş yerinin Tehlike Sınıfına göre mecburidir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çalışanın düzenli sağlık kontrollerinin yapılmasını sağlamak gerekmektedir. İş verenler ayrıca tüm iş kazaları ve meslek hastalıklarının kayıtlarını tutmak zorundadır. Gerekli incelemeleri yapıp rapor hazırlamalıdır. İşveren, iş kazasının sorumluluğunu kazayı takip eden 3 iş günü içinde, sağlık hizmeti sunucusu veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalığını öğrendiği tarihten itibaren 3 iş günü içinde üstlenir (Ciray, 2015).

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu

Okul sağlığı ve güvenliğini yönetmek için okul düzeyinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu (OSGK) kurulmuştur. Bu faaliyetlerin yürütülmesinden okul müdürleri ve okul yöneticileri sorumludur. Okulda bir tehlike ve risk değerlendirme komitesi kurulmalıdır. Bu İSG Kurulları, Yönetmeliğin 6. Maddesine göre kurulur. Okul tarafından oluşturulan İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu tehlikeler, riskler, acil durumlar, eğitim, yıllık planlar vb. ile belirlenir. Her şeyi gündemine alarak kararlar alır. Bu komite İSG iç yönetmeliklerini hazırlar (Dere, 2021:8).

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu, Başkan, İl Millî Eğitim Kurumu Müdür Yardımcısı, okuldan bir veya birden fazla temsilci (çalışan sayısı 49'dan az ise) veya Şube Sekreterliği Müdürü veya İl Müdüründen oluşur. MEM Müdür Yardımcısı. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulunun lideri 49'dan fazla çalışanı olan okullarda görev yapmaktadır. Görev dağılımı İl Millî Eğitim Kurumu Müdür Yardımcısı, Şube Sekreterliği Müdürü veya İl MEM Müdür Yardımcısı yardımıyla Başkan başkanlığındaki İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu tarafından yapılır (Dere, 2021: 8).

Kontrol Listeleri

Kontrol listesi, sağlık ve güvenliği iyileştirmesi gereken tüm eğitim ve mesleki teknik eğitim/yöneticiler, öğretmenler ve yöneticiler için yararlı bir belgedir. Kontrol listeleri, İSG operasyonlarında en önemli araçlardan biridir. Bu listeler, risk analizi yaparken kullanılacak olanlardır. Sorunun cevabı "evet" ise mevcut önlemlerin yeterli olduğu, sorunun cevabı "hayır" ise bu konularda önlem alınması gerektiği anlaşılır. Bu, okul müdürü tarafından koordine edilmeli ve takip edilmelidir (Dere, 2021: 9).

Söndürme Ekibi

İtfaiye ekibinin birincil sorumluluğu, acil bir durumun ilk anında (ilk yangın meydana geldiğinde) yangının nedenini ve olayın zamanını açıkça belirterek durumu itfaiyeye bildirmektir. Yangın haberini alan ekip üyeleri, yangına neden olan yanıcı maddelerin cinsine göre işyerinde yangın söndürme ekipmanları kullanarak yangını söndürmeye ve yayılmasını engellemeye çalışır. Yangın alanından çıkamayan ve yardıma ihtiyacı olan kişilerin tespit edilmesi durumunda, diğer ekip üyelerine derhâl haber verecek ve kurtarma operasyonu ile iş birliği yapacaktır. İtfaiye olay yerine geldiği andan itibaren profesyonel bir ekip tarafından yangınla mücadele faaliyetleri yürütülmekte olup, kimse yardım istemedikçe müdahâle etmeyecektir. Bu durumda en önemli unsurlardan biri de olay yerini güvenlik bandı ile kapatmaktır. Bu nedenle, alakasız kişilerin acil durum alanına girmesi engellenir. Ekip, itfaiye aracı ve ambulansın olay yerine ulaşması için tüm engelleri toplayarak aracı olay yerine yönlendirir. Acil durum bitiminden itibaren güvenlik önlemlerini almaya devam etmek ve diğer acil durum ekipleri ile birlikte olayın meydana geldiği bölgeyi, neden olduğunu, süreç içerisinde neler yapıldığını, acil durum sonrasında meydana gelen maddi ve manevi zararı tespit etmeye yardımcı olmak ve kapsamlı bir rapor için hazırlanır (ÇSGB, 2017).

Kurtarma Ekibi

Kurtarma ekibi, acil bir durumdan hemen sonra tüm ekipmanla olay yerine gelmelidir. Acil durum toplanma alanlarına giden insan sayısı, kayıp kişileri belirlemek için sayılmalıdır. Yurt ve yurt binasının durumu ve içeride canlı olup olmadığı konusunda olay yerinde bulunması gereken itfaiye ekiplerinin bilgi alması üzerine arama kurtarma ve tahliye çalışmalarına başlandı. Önceliğin kendi güvenlikleri olduğu ve önlemler alındıktan sonra uygun ekipman yardımı ile insanlara ulaşma çabalarının devam etmesi gerektiği unutulmamalıdır. Acil bir durumdan kurtarılan kişiler, önceden belirlenmesi gereken ilk yardım alanına hemen nakledilir. Özellikle yurt ve yurtlardaki engelliler yani özel politika gerektirenler özel önlemler almalı ve kurtarma sırasında bu gruplara öncelik verilmelidir. Ekipteki bir kişinin yalnızca bu belirli grupla ilgilenmesi de önerilebilir. Bunun yanı sıra acil bir durumda bulunması gereken önemli belgeler ofis ve kilitli odalarda tahliye edilir (ÇSGB, 2017).

Koruma Ekibi

Koruma ekibi, ekip liderine bağlı olarak, arama kurtarma ve tahliye ekibinin en temel sorumluluklarından biridir ve tahliye sonrasında yurt ve yurtlarda kurtarılan belgelerin korunmasından sorumludur. Acil durumlarda olayın yayılmasını önlemek için enerji ve elektrik kaynakları kapatılmalıdır. Ayrıca koruma ekibi, ekip liderine güvenerek, arama kurtarma tahliye ekibinin en temel sorumluluklarından biridir, yurdun korunması ve evraklar tahliye edildikten sonra yurttaki bekleyen evraklardır. Acil durumlarda olayın yayılmasını önlemek için enerji ve elektrik kaynakları kapatılmalıdır. Ayrıca, iletişim bağlantısında bir sorun olduğunda bir iletişim kaynağı oluşturulmalıdır. Acil durumlar nedeniyle oluşabilecek panik ve kalabalık kontrolü koruma ekibinin sorumlulukları arasındadır. Olay kontrol altına alındıktan sonra kurtarılan belgeler yetkili personele teslim edilecektir. Ayrıca büyük olaylarda çevrenin yardımını sorumlu üstlere yönlendirir (Demirtaş, 2020: 18-19)

İlk Yardım Ekibi

Acil bir durumda, sağlık ekibi olay yerine gelene kadar yaralılara ilk yardım yapılmalıdır. Hatırlanması gereken en önemli şeylerden bir tanesi, önce kendi canınızı korumaktır. Kişi yardım ederken kendinden emin ve hızlı olmalıdır. İlk müdahâle ekibi, yaralının derhâl hastaneye nakledilmesini sağlamalıdır. Acil durum ekip üyeleri, yaralı kişinin motivasyonunu yüksek seviyede tutabilmek için iyi iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Eldeki imkanlarla olabildiğince müdahâle etmelidir. Olay, mevcut profesyonel ekibe net bir şekilde anlatılmalı ve hasta, ciddi şekilde yaralanan hastanın ne olduğunu ve uyguladığı tedaviyi net bir şekilde açıklamalıdır. Sağlık ekibinin talebi üzerine acil durum ekibi etkinlik sonuna kadar görevlerini yerine getirmeye devam etti (ÇSGB, 2017).

Acil Durum Müdahâle ve Tahliye Yöntemleri

Acil durumlarda başa çıkmak kuşkusuz kolay değildir. Mücadelenin etkili olabilmesi için, acil bir durum oluşmadan önce gerekli tedbirlerin alınması ve tatbikatların yapılması gerekmektedir. İş yerleri; fiziksel özelliklerine, iklim koşullarına, üretim koşullarına, politikalarına ve konumlarına göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle, işyerinin özelliklerine göre olası acil durumları, herhangi bir durumla nasıl başa çıkılacağını ve acil müdahâle yöntemlerini formüle eder. Acil müdahâle yöntemleri hazırlanırken acil durum planında açıkça detaylandırılır ve bu yöntemler acil durum ekip personeline yurt ve yurt personeline iletilir (ÇSGB, 2017; İADHY, 2013).

(Demirtaş, 2020: 19)'a göre;

a) "Acil bir durumda uyarı, arama, kurtarma, tahliye, haberleşme, ilk yardım, yangınla mücadele gibi acil müdahâle yöntemlerini belirlemek ve kaydetmek.

b) Tahliyeden sonra, işyerinde kalabilecek çalışanları belirlemek için sayım dahil gerekli kontrolleri uygulur.

c) İşyerinde acil bir durum meydana gelmesi durumunda, iş veren, çalışanların buldukları yerden güvenli bir yere taşınmaları ve avans vermeleri için durumun olumsuz etkilerinden korunmaları için takip edilebilecek uygun tahliye düzenlemelerini acil durum planında belirtir.

d) İşyeri tahliyesi sırasında engelli öğrencilere eşlik edecek adımlar atmak.

e) Acil müdahâle ve tahliye yöntemlerini geliştirirken 27 Kasım 2007 tarih ve 2007/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Yurt ve Yurtlarda Yangından Korunma Yönetmeliği hükümlerini dikkate alınmalı.

f) Acil müdahâle ve tahliye yöntemlerini geliştirirken iş yerinde olabilecek müşteriler ve ziyaretçiler gibi diğer kişileri de göz önünde bulundurulur.

OKUL YURTLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA GÜVENLİK ÖNLEMLERİNİN ALINMASI

218/10 Sayılı Devlet Eğitim Bakanlığı Genelgesi, okulların alması gereken güvenlik önlemlerini ortaya koymaktadır.

"Okullarımız, öğrencilerin bilgi ve beceri kazandığı, sosyalleştiği ve hayatın her alanına hazırlandığı kurumlardır. Amacımız, zamanının çoğunu okulda geçiren öğrencilerimizin mutlu ve başarılı bir eğitim ortamı ve öğrenme süreci geçirmeleridir."

Okullar, ebeveynlerin çocuklarının okulda güvende olduklarından emin olabilmeleri için mümkün olan en kısa sürede güvenli ve sağlıklı bir ortam oluşturmalıdır. Koruyucu ve önleyici adımlar da dahil olmak üzere bu amaçla alınması gereken birçok önlem vardır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 17/09/2015 tarihli ve 9367301 sayılı Devlet Eğitim Bakanlığı Kararı ve 07/2016 tarihli ve 7844294 sayılı 22/22/Bakan Yardımcısı Kararı ile;

Buna göre; “Öğrencilerin okul bahçesinden sokağa veya caddeye ani ve kontrolsüz kaçışını önlemek için okul giriş ve çıkışlarında gerekli kontroller yapılmalı ve kesintisiz tedbirler alınmalı, kazaları önleyici tedbirler alınmalı, okul ziyaretçilerinin; kayıt yaptırarak, giriş kartlarını düzenleyerek, gerekli kontrolleri yaparak, okul ortamında öğrencilerin sosyal ve sağlıklı gelişimini olumsuz etkileyen konulara odaklanarak, sürekli kontrol altında tutarak, varsa metruk yurt ve yurtların varsa, ilgili kurumlarla görüşüp sökmek ve çevresindeki ciddi ve yakın tehlike arz eden durumları eklerle ortadan kaldırmak için kesintisiz önlem alınmalı, sorunların çözümü için yerel ve ilgili kurum/kuruluşlarla işbirliği yapılmalı, tüm yolları kullanmak için her türlü yolu düzenler. Yerleşkede bulunan her türlü oyun, spor alet ve gereçlerini, malzeme ve malzemeleri kullanım amacına ve standartlarına göre kontrol ederek yönetmeliklere uygun olarak gerekli tedbirleri alır (29/12/2012 ve 28512 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği). İlkeler, izleme MEBBİS İSG riski değerlendirme modülü ile öğrenci, veli ve personelin konu hakkında bilgilendirilmesi, trafo ve yüksek gerilim hatları gibi öğrenciler için tehlike arz eden ciddi ve yakın tehlike kaynaklarının ortadan kaldırılması ile gerçekleştirilmektedir. İSGB'ler (28/12/1988 Tarih ve 20033 Sayılı Vandalizmle Mücadele Yönetmeliği) okul idaresi, yönetmelik gereği nöbetçi idarecilere/öğretmenlere/öğrencilere belirli saatlerde görev heyetinin görebileceği şekilde nöbet talimatlarını zamanında hazırlar ve postalar. Görevleri dahilinde karşılaştıkları sorunların çözüm yollarını bilgilendirmek, iletişim becerilerini geliştirmek, okul ve çevresinde şüpheli ve uygun olmayan davranışları takip etmek, ilgili birim ve amirlere ivedilikle haber vermek. (25/12/2006 tarih ve 1080 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Güvenlik Tedbir ve Müeyyideler Dokümanı Genel Esaslar Talimatı) Okul ve kurumlarda ve çeşitli olaylar (terör, şiddet ve asayiş) karşısında görev yapan özel güvenlik personeline yönelik sürecin Yönerge hükümlerine uygun olarak bilinçli ve güvenli bir şekilde yürütülmesi amacıyla; Protokol (Ocak 2017) 18-18 Temmuz 2018 Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Özel Güvenlik Personelinin Yetiştirilmesine İlişkin İşbirliği Anlaşması kapsamında) bilgi, tutum ve beceri kazandırmaya yönelik eğitimlerin verilmesi ve özel güvenlik personeli olan okul ve kurumların görevlendirilmesini sağlamak. Okullarda ve kurumlarda şiddet, saldırganlık ve akran zorbalığına katkıda bulunabilecek risk faktörlerinin, akran ilişkileri ve çevresel özellikler dikkate alınarak belirlenmesi ve bu faktörlerin etkisinin en aza indirilmesine yönelik adımların atılması önemlidir (Doğdu, 2019: 21-22).

Okul ve kurumlarda bilgilendirme araçlarının ve sosyal medyanın kullanımı; "zararlı, bölücü, yıkıcı, toplumun genel ahlak kurallarına aykırı ve şiddet amaçlı olarak kullanılması, eğitim faaliyetlerine fiziksel ve bireylere manevi zarar vermek; okul ve kurumlarda, eğitim ortamlarında, dersliklerde, laboratuvarlarda vb. yerlerde izin verilmez. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlarda iletişim araçlarına izin verilmemesi ve gerekli önlemlerin alınması önemlidir” (Doğdu, 2019:22).

Yurtlar ve ek binalara (22 Aralık 2016 tarihli Güvenlikli Okul Ortamının Sağlanmasına Yönelik Arttırılmış Koruma ve Tedbirler İşbirliği Protokolü) protokollere, okul ortamına ve alanlara uygun ekipman ve teknoloji ile kamera ve alarm sistemlerinin kurulması ilgili asgari teknik gereksinimler güvenlik kamerası izleme, kayıt ve takip süreçlerini hassas bir şekilde yönetir ve geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı yetiştirir.” (Doğdu, 2019: 23).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İSG çalışanları, kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın, kamu veya özel İş yerlerinde istihdam edilen gerçek kişiler olarak tanımlanmakla, aynı zamanda devlet memurlarını, işçileri, öğretmenleri, usta öğreticileri, çırakları, kursiyerleri, TYP ve Okul Aile Birliği personelinin de kapsamaktadır. İSG'in amacı, çalışanlar için güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak, iş hayatının tehlikeli yönlerini ortadan kaldırarak veya iş yerinde güvenlik önlemleri ile riskleri azaltarak sağlıklarını ve hayatlarını korumaktır.

MEB tüzel kişiliği, binada hizmet veren memur ve diğer kamu görevlilerinin iş verenidir. Hukuk teorisinde, iş veren, kanuna göre görevleri yerine getiren, emir ve talimat veren ve bunları mevcut en yüksek makama yapturan ayrı bir varlık olarak kabul edilir. Teoride iş verenin soyut ve somut anlayışı etrafında bir çekişme vardır. Tartışma, tüzel kişinin bedeni olarak tüzel kişinin iradesinin tüzel kişinin iradesi olarak kabul edildiğini savunur. Bu durumda iş kanununun alacaklısı, soyut iş veren, tüzel kişinin organı veya emir verme yetkisine sahip kişi ise belirli bir iş veren olarak kabul edilir. Kimlerin hukuki, idari ve cezai sorumlu tutulacağı belirlenmesinde soyut iş verenler ile somut iş verenler arasındaki ayırım önemlidir. Millî Eğitim Bakanlığının ilgili hükümleri incelendiğinde, tüzel kişiler adına yasal yükümlülüklerini ihlal eden belirli iş verenlerle merkez ve taşra teşkilatlarının birleştirilmesini sağladığı görülmektedir.

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuatta soyut olan "iş veren" kavramını somut kavramdan ayıran bir hüküm bulunmamaktadır. Soyut bir iş verenin, belirli bir iş verenin ihmali veya eksik talimatları nedeniyle hukukten sorumlu olacağı tartışılmaz iken yasal iş veren olmayan bir kişi veya kuruluşun belirli bir iş veren olarak nitelendirilmesi uygun değildir. Ancak Millî Eğitim Bakanlığının özel iş veren tanımının, İSG'nin hedefi olan önleyici yaklaşımı kolaylaştıracağını ve güvenli bir iş yeri oluşturmayı kolaylaştıracağını göz önünde bulundurarak uygun bir uygulama olduğu düşünülmektedir. Kamu kurumlarının iş

verenleri açısından, kamu kurumlarının idari yapısı içerisinde geniş bir alanı kapsayan İSG koordinasyonu, kamu sektörünün İSG uygulamasında birliğini sağlayacaktır. Bu konuda öncelikle kamu iş verenleri ve önemli sorumluluklar taşıyan kavramların açıklığa kavuşturulması, iş verenlere karşı sorumlu olan yetkilendirmelerin açıklığa kavuşturulması ve kamu kurumlarında kanunun uygulanması gerekmektedir.

Her alanda yazılı kurallar varken kuralların olması tek başına yeterli değildir. Kurallara uyulmalı, sorumluluklar yerine getirilmeli ve yasal uyum uygulanmalıdır. Bu, iş yerini güvenli ve sürdürülebilir tutmanın da önemli bir parçasıdır. Kuralların hayatta kalması da kontrol eden kültüre ve toplumsal bilince bağlıdır. İş sağlığı ve güvenliği denetimleri kritik öneme sahiptir ve MEB uzmanları tarafından sıklıkla yapılmalıdır. Bu denetimler, iş sağlığı ve güvenliği, etkin ve verimli iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları, daha kurumsal bir yapılanma ve nihayetinde Türkiye'nin kalkınması açısından MEB'in birlik ve koordinasyonunu sağlama yolunda önemli bir adım olacaktır.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırmaya yazarlar eşit oranda (%25) katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırmanın verileri, kaynak taramasına dayalı olarak toplandığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Addington, L. A. (2009). Cops and Cameras: Public School Security as a Policy Response to Columbine. *American Behavioral Scientist*, 52(10), 1426-1446.
- Aras, S., Günay, T., Özcan, S. & Orcin, E. (2007). İzmir İlinde Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışları/Risky behaviors among high school students in Izmir. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(3).
- Ciray, U. (2015). *İş Kazası ve Meslek Hastalığının Süresinde Bildirilmemesi*. <https://www.alomaliye.com/2015/09/08/is-kazasi-ve-meslek-hastaligininsuresinde-bildirilmemesi-halinde-uygulanacak-idari-para-cezasi/> Erişim Tarihi: 02.02.20216331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (2012). T.C. Resmî Gazete (28339, 30.06.2012).
- Çankaya, İ. H. (2009). Okul Güvenliği Üzerine Teorik Bir Çözümleme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 97-103.
- Çetindağ, Ş. (2010). *İş Sağlığı ve Güvenliği'nin Tarihsel Gelişimi ve Mevzuattaki Güncel Durum*, <http://www.toprakisveren.org.tr/2010-86-serifcetindağ.pdf>
- ÇSGB. (2017). *Acil Durum Planı Hazırlama Rehberi*. Ankara: ÇSGB Yayını.
- Demirtaş, E. S. (2020). *Okullarda Bulunan Acil Durum Ekiplerinin Öz Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gümüşhane.
- Dere, M. (2021). *Yatılı Bölge Ortaokullarının İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Risk Değerlendirmesi (Karakoyunlu İğdır Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi), İğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İğdır.
- Erkal, S. & Yertutan, C. (2012). Çocukların Okulda Kaza Geçirme Durumu ve Okulda Kaza Geçirmelerini Önlemeye Yönelik Ebeveyn Davranışlarının İncelenmesi. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/sibelerkalcananyertutan.pdf> [7 Haziran 2018].
- Gümüş, B. (2016). *Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İşık, H. (2004). Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 164, 1-10.
- İADHY. (2013). *İş yerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik*, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/06/20130618-8.htm>, 18 Nisan 2020.
- Karadeniz Aydın, E. (2020). *Meslek Lisesi Öğretmenlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Performansının Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tokpınar, M. (2019). *Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliğinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türüdü, N. O. (2019). *Öğretmenlerin İş Güvenliği Kültürü ile Okula Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tüzün, B., Sözen, M. Ş., Dokgöz, H. & Fincancı, Ş. K. (1997). Ergenlik Dönemi Ölümleri. *The Bulletin of Legal Medicine*, 2(2), 67-70.
- Yüksel, Ö. (1998). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.